

1. Nazwa kierunku	etnologia i antropologia kulturowa [Ethnology and Cultural Anthropology]
2. Wydział	Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji
3. Cykl rozpoczęcia	2025/2026 (semestr zimowy)
4. Poziom kształcenia	studia pierwszego stopnia
5. Profil kształcenia	ogólnoakademicki
6. Forma prowadzenia studiów	stacjonarna
7. Kod ISCED	0220 (Przedmioty humanistyczne (z wyłączeniem języków) nie określone dalej)
8. Liczba semestrów	6
9. Tytuł zawodowy	licencjat
10. Ogólna charakterystyka kierunku i założonej koncepcji kształcenia	Program studiów na kierunku etnologia i antropologia kulturowa realizuje założenia naukowe zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i stosowanym. Jednym z istotnych celów kształcenia na tym kierunku jest przygotowanie absolwenta/absolwentki umięjącego dostrzec i pojąć w pracy badawczej i praktyce kulturowe podłoże każdej sytuacji społecznej. Osoby studiujące zdobywają w ten sposób umiejętność analizowania struktur oraz funkcjonowania społeczeństw od tradycyjnych do informacyjnych, w tym mechanizmów towarzyszących globalizacji i charakteryzujących społeczności wielokulturowe w dobie ponowoczesności. Korelują z tym systematycznie prowadzone etnograficzne eksploracje terenowe na obszarach kulturowych w kraju i poza jego granicami, przez co studia zyskują walor praktyczny, dostarczając osobom studiującym wiedzy warsztatowej i metodologicznej. Położono nacisk na kluczową we współczesnych realiach wspólnoty europejskiej problematykę wielokulturowości, multikulturalizmu oraz tożsamości społecznej na pograniczach kulturowych i etnicznych. W wymiernym stopniu uwzględniono potrzebę ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy, Świata. W koncepcji studiów szczególną uwagę zwrócono na zasadę innowacyjności i kreatywności przez wprowadzenie treści z zakresu marketingu w kulturze oraz wiedzy dotyczącej praktycznych możliwości zastosowania etnologii i antropologii kulturowej w realizacji kariery zawodowej, nie tylko w pracy etnologa i antropologa kulturowego, ale też w innych dziedzinach (np. w biznesie, dziennikarstwie, edukacji, turystyce). Służy temu nabywanie wiedzy specjalistycznej i kompetencji poprzez spektrum zajęć realizowanych we współpracy z ekspertami, zwłaszcza z przedstawicielami sektora kreatywnego oraz instytucjami samorządowymi i kulturotwórczymi. Ważnym i nieodłącznym elementem współczesności są media (szczególnie tzw. nowe media) odgrywające znaczącą rolę w każdej sferze życia, w przemożny sposób współtworząc opinię publiczną oraz kształtując świadomość jednostek i społeczeństw. Stąd też w programie kształcenia znalazły się moduły dotyczące specyfiki Internetu, mediów społecznościowych, gamingu i e-sportu. Przy udziale interesariuszy zewnętrznych, będących ewentualnymi pracodawcami dla absolwentów kierunku, prowadzone są konsultacje w zakresie formowania koncepcji studiów i dostosowania programu kształcenia do ich oczekiwań i wymogów rynku pracy; w szczególności z uwzględnieniem przemysłów kreatywnych prowadzących działalność gospodarczą związaną z kulturą i technologią. Współdziałanie na zasadach partnerstwa i intensywnie rozwijane kontakty pracowników naukowo-dydaktycznych i osób studiujących na kierunku z jednostkami samorządowymi (miejskimi i powiatowymi), organizacjami pozarządowymi (stowarzyszenia, fundacje) i instytucjami kulturalno-oświatowymi różnego typu (muzea, szkoły, ośrodki kultury, biblioteki publiczne, izby regionalne) w kraju i za granicą, stanowi jednocześnie płaszczyznę komunikowania się ze społecznością lokalną i regionalną. W ramach skoordynowanych, obustronnych kontaktów organizowane są zespołowe prace badawcze osób studiujących, podczas których realizowane są tematy zgodne z zapotrzebowaniem środowisk lokalnych, w tym agend samorządowych. Wyzwała to twórczy potencjał pracowników i osób studiujących, tworząc jak najlepsze warunki studiowania i prowadzenia badań naukowych, otwartość na potrzeby Uczelni i współpracującej z nią jednostek zewnętrznych. Obszary działań na kierunku realizowane są na płaszczyźnie tolerancyjności, nowoczesności i innowacyjności, co wyraża się między innymi w kształtowaniu u osób studiujących postaw prospołecznych zauważalnie oddziałujących na szeroko rozumiane otoczenie społeczno-gospodarcze.

Koncepcja studiów 1 stopnia na kierunku uwzględnia zasadę interdyscyplinarności. Osoby studiujące poznają pogłębioną wiedzę etnologiczno-antropologiczną o funkcjonowaniu kultury, uwzględniającą również perspektywę nauk pokrewnych. W trakcie studiów słuchacze i słuchaczki zajmują się badaniem i opisem różnorodności zachowań ludzkich z uwzględnieniem kontekstu historycznego, geograficznego, społecznego, ekonomicznego, politycznego, religijnego etc. Program kształcenia, dzięki innowacyjnym i nowatorskim elementom, umożliwia zrozumienie wielu zjawisk społeczno-kulturowych kluczowych dla współczesności, w tym procesów migracyjnych, mechanizmów globalizacji, konsekwencji międzynarodowych i międzykulturowych kontaktów, współpracy na pograniczach. W trakcie studiów przekazywana jest wiedza o dziedzictwie kulturowym Polski i Europy, Globalnego Południa (szczególnie Ameryki Południowej) oraz o funkcjonowaniu szeroko rozumianych kultur mniejszościowych. Osoba studiująca zyskuje umiejętności związane z badaniem, interpretowaniem i wyjaśnianiem aktualnych zjawisk społeczno-kulturowych, między innymi różnorodnych stylów życia, procesów migracyjnych, płci kulturowej i seksualności, fenomenu władzy. Kierunek umożliwia rozwijanie różnorodnych zainteresowań związanych między innymi ze współczesnym folklorem, ekologią kulturową i rzeczywistością wirtualną.

Jak już wspomniano, w programie kształcenia istotny jest walor praktyczny, którego elementem są etnograficzne badania terenowe prowadzone w czasie całego procesu nauczania. Osoby studiujące doskonałą warsztat badawczy podczas zespołowych wyjazdów terenowych pod opieką pracowników badawczo-dydaktycznych (120 godzin), jak i indywidualnych praktyk zawodowych w różnego rodzaju placówkach kultury (60 godzin). Zapoznają się one ze specyfiką pracy w określonej instytucji, nabywają konkretne umiejętności zawodowe i kompetencje społeczne poprzez działania realizowane we współpracy z instytucjami samorządowymi, kulturalno-oświatowymi, organizacjami pozarządowymi, czy z przedsiębiorstwami, w których mają możliwość przygotować i zrealizować konkretny projekt. Wiedza dotycząca prawnych i finansowych możliwości działania, obowiązków i zadań stojących przed pracownikami danej instytucji jest uzależniona od profilu placówki wybranej przez osoby studiujące. Realizacja praktyki zawodowej pomaga też zorientować się w możliwościach wykorzystania zdobytej wiedzy w planowaniu indywidualnej ścieżki kariery zawodowej. Zarówno zajęcia w formie klasycznej, jak i pobyty badawcze inspirowane do dalszych poszukiwań naukowych. Osoby studiujące mają możliwość realizacji projektów badawczych w ramach wybranych zajęć dydaktycznych czy działalności Koła Naukowego Etnologów oraz innych kół studenckich.

Część zajęć na kierunku ma formę warsztatową, dzięki czemu osoba studiująca poznaje specyfikę pracy badawczej etnologa i antropologa kultury (np. „Warsztat badawczy”, „Podstawy warsztatu naukowego”, „Archiwum Polskiego Atlasu Etnograficznego”), zyskuje możliwość szerszego spojrzenia na procesy i zjawiska społeczno-kulturowe oraz nabywa kompetencje umożliwiające wykorzystanie tej wiedzy w pracy zawodowej, np. w edukacji, kulturze, dziennikarstwie, biznesie, sektorze kreatywnym, służbach mundurowych (m.in. w ramach modułów „Etnolog na rynku pracy”, „Marketing w kulturze”, „Reportaż podróżniczy”). Moduł „Etnolog na rynku pracy” prezentuje słuchaczom różne możliwości realizacji pracy zawodowej, zaprasza się zatem na zajęcia potencjalnych pracodawców (dotychczas zaproszono np. przedstawicieli Agencji Zatrudnienia ATERIMA, Stowarzyszenia Sztuki i Edukacji Artystycznej, Fundacji Arts, Folkaround, Myślenickiego Ośrodka Kultury i Sportu, Muzeum Beskidzkiego w Wiśle, Muzeum Historii Miasta Katowic).

Istotną częścią realizowanego programu nauczania są cztery obszerne moduły semestralne poświęcone nowym mediom (konsultowane z przedstawicielami branży gier wideo), które obejmują zajęcia teoretyczne na temat rzeczywistości wirtualnej i cyberprzestrzeni oraz warsztaty eksperckie prowadzone przez firmy zewnętrzne. Uzupełniają one wiedzę osób studiujących dotyczącą organizowania i funkcjonowania imprez e-sportowych oraz wydarzeń multimedialnych w perspektywie antropologicznej.

Osoby studiujące mogą również zwiększać swoje kompetencje językowe uczestnicząc nie tylko w obowiązkowych lektoratach językowych, ale dodatkowo w zajęciach przewidzianych w programie nauczania realizowanych w języku angielskim przez pracowników kierunku (np. „The Anthropology of Global South”, „Anthropology of Migration”, „Minority Cultures”) i/lub profesorów wizytujących z zagranicy.

Pracownicy badawczo-dydaktyczni widząc konieczność poszukiwania nowych sposobów pracy dydaktycznej, której celem jest podnoszenie efektywności kształcenia, odwołują się do zróżnicowanych metod dydaktycznych, w tym aktywności twórczej, projektów

grupowych i współpracy ze środowiskiem. Cechą charakterystyczną w tym względzie jest dążenie do systematycznego wzrostu samodzielności poznawczej, wspierane między innymi przez umożliwienie osobom studiującym swobodnego określenia indywidualnej ścieżki kształcenia poprzez wybór fakultatywnych modułów kształcenia (w ramach tzw. modułów obszarowych i ogólnouczeniowych). W okresie pandemii zadbano o wysoką jakość dydaktyki akademickiej za sprawą profesjonalnie wdrożonego zdalnego kształcenia. Zdobyte w tym zakresie doświadczenie dało wykładowcom możliwość udoskonalenia metod pracy z osobami studiującymi „na odległość” i rozszerzenia warsztatu dydaktycznego, co pozwala, zależnie od potrzeby, realizować wybrane treści nauczania w formie zdalnej. Jest to część składowa intensywnie podejmowanych działań, zmierzających do ulepszenia oraz usprawnienia innowacyjnych, nowoczesnych form kształcenia i oferty dydaktycznej. Jest to również bezpośrednio związane z przystosowaniem warunków kształcenia do potrzeb osób studiujących z niepełnosprawnościami.

Przygotowywany program nauczania na kierunku etnologia i antropologia kulturowa uwzględnia zagadnienia nowatorskie i innowacyjne, stanowiąc odpowiedź na oczekiwania lokalnego i regionalnego otoczenia społeczno-gospodarczego:

1. ekologia kulturowa, której przedmiotem dociekań i analiz jest człowiek i jego kultura, jako element równowagi ekologicznej w środowisku przyrodniczym i społecznym. Tematyka ta wpisuje się w najnowsze tendencje nauki i wypływa z konieczności wypracowania konkretnych sposobów istnienia człowieka w przyrodzie, jego planetarnego bycia. Problem ekologii jawi się w tym kontekście nie tylko jako sfera ważnych działań, ale także jako asumpt do pogłębionej refleksji antropologicznej, reinterpretacji podstawowych pojęć o człowieku i świecie poza-ludzkim, jego relacji wobec przyrody. Etnolog/antropolog kulturowy jawi się tu jako obserwator i analityk zmian kulturowych oraz społecznych, jakie dokonują się pod wpływem czynników towarzyszących innowacji kulturowej związanej z tworzeniem oraz funkcjonowaniem cywilizacji technicznej oraz kultury nowoczesnej. Jednocześnie rozwój kultury przy równoczesnej degradacji dotychczasowej przestrzeni w sferze materialno-funkcjonalnej, kulturowej i społecznej, stawia wymóg twórczej adaptacji do nowych warunków środowiskowych, a tym samym wytworzenie niezbędnej niszy ekologicznej i odpowiednich czynników kulturotwórczych,

2. pogranicze rozumiane wieloaspektowo w różnych kręgach cywilizacyjnych, zgodnie z zainteresowaniami badawczymi pracowników kierunku obejmujących, np. Polskę, Bałkany i Globalne Południe,

3. dziedzictwo kulturowe w sektorze kreatywnym – np. zajęcia w formie interdyscyplinarnych projektów ze studentami Akademii Sztuk Pięknych, instytucjami kultury zajmującymi się designem, projektantami, rzemieślnikami uwzględniające innowacyjne metody pracy, między innymi design thinking (np. moduł „Etnolog na rynku pracy”, „UX Research”).

4. zarządzanie dostępnością w instytucjach kultury – moduł „Dostępność instytucji kultury” uwzględnia kwestie zmian prawno-kulturowych i świadomościowych zachodzących w rzeczywistości społecznej. Zapoznaje on osoby studiujące nie tylko z aktami prawnymi regulującymi kwestie dostępności podmiotów publicznych, w tym instytucji kultury, ale także z konsekwencjami społeczno-kulturowymi, które one wywołują. Rozpatrywanie tych zjawisk w kontekście antropologicznym pozwala słuchaczom nie tylko poznać przyczyny omawianych zjawisk, zrozumieć ich konsekwencje, ale także przewidzieć ich następstwa i zaproponować kolejne działania. Moduł ten wyposaża osobę studiującą nie tylko w specjalistyczną wiedzę, ale także umiejętności praktyczne i kompetencje miękkie potrzebne do pracy w środowisku zróżnicowanym i otwartym/włączającym.

Program nauczania na kierunku etnologia i antropologia kulturowa uwzględnia potencjał Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji. Lokalizacja na pograniczu polsko-czeskim sprzyja stałym kontaktom interkulturowym i współpracy międzynarodowej, inspirując postawy otwartości i tolerancji. Dla potrzeb kształcenia na kierunku dostępna jest nowoczesna infrastruktura dydaktyczna. Zajęcia odbywają się w pomieszczeniach wyposażonych w sprzęt audiowizualny odpowiadający współczesnym standardom i umożliwiające realizację treści zakładanych w programach nauczania. W zasobach kierunku znajdują się unikatowe zbiory Polskiego Atlasu Etnograficznego, specjalistyczna biblioteka kierunkowa oraz kolekcja artefaktów rdzennej ludności Kanady i Sudanu. Kierunek tworzą w większości adiunkci i pracownicy samodzielni (w tym profesorowie uczelni) podnoszący ustawicznie swoje kwalifikacje zawodowe (szkolenia warsztatowe i kursy), co znacząco wpływa na jakość kształcenia.

11. Informacje o związku studiów ze strategią uczelni oraz o potrzebach społeczno-gospodarczych warunkujących prowadzenie studiów i zgodności efektów uczenia się z tymi potrzebami	Opracowany program studiów wpisuje się w strategię uczelni oraz odpowiada na potrzeby społeczno-gospodarcze w kilku wiążących aspektach. Projektowany program studiów swoją tematyką nawiązuje do czterech Priorytetowych Obszarów Badawczych Uniwersytetu określonych w Strategii Rozwoju UŚ (Harmonijny rozwój człowieka, Nowoczesne materiały i technologie oraz ich społeczno-kulturowe implikacje, Zmiany środowiska i klimatu wraz z towarzyszącymi im wyzwaniami społecznymi, Humanistyka dla przyszłości), obejmując następujące tematy badawcze: ekologia kulturowa, pogranicze rozumiane wieloaspektowo w różnych kręgach cywilizacyjnych, dziedzictwo kulturowe w sektorze kreatywnym oraz zarządzanie dostępnością w instytucjach kultury. Zakres badawczy koreluje z naukową działalnością kadry etnologów i antropologów kulturowych, i tym samym łączy potencjał badań z dydaktyką. Prowadzona na bieżąco analiza uwarunkowań społeczno-gospodarczych wskazująca na potrzeby dostosowywania programu studiów oraz zakładanych efektów uczenia, uwzględnia dynamiczny zmieniający się rynek pracy. Przy modyfikacji uwzględniono oczekiwania/propozycje zmian płynące ze strony interesariuszy wewnętrznych (osób studiujących, doktorantów i pracowników kierunku), interesariuszy zewnętrznych (w tym potencjalnych pracodawców), jak i ogólną koncepcję zmian programów nauczania zaproponowaną przez Uniwersytet Śląski w Katowicach. Główny postulat dotyczący zwiększenia liczby zajęć praktycznych zrealizowano poprzez profilowanie licznych modułów zajęć, w taki sposób by zaznajamiały osoby studiujące z przykładami tzw. dobrych praktyk, czy wchodziły w interakcje z przedstawicielami interesariuszy zewnętrznych z różnych środowisk gospodarczo-kulturowych. Dodatkowo, dokonano modyfikacji programu studiów w zakresie dostosowania programu kształcenia do potrzeb społeczno-gospodarczych oraz oczekiwań rynku pracy branży związanej z sektorami kreatywnymi (dziedzictwem kulturowym, gramy wideo, e-sportem, multimediami), co było możliwe dzięki uczestnictwie w projekcie POWER. W ramach 15 godzin konsultacji opracowano cztery moduły, pod nazwą „Nowe media”, które przygotowują osoby studiujące do wejścia na rynek pracy. Zaproponowano poszerzenie ich kompetencji w aspektach tworzenia i utrzymania społeczności graczy, zarządzaniem społecznością w sieci, badaniem potrzeb użytkowników gier wideo, prowadzeniem rozgrywek e-sportowych na żywo, opracowaniem fabuły gier komputerowych. Walory praktyczne, w tym rozwijanie umiejętności wykorzystania narzędzi w badaniach jakościowych i ilościowych, są prowadzone i doskonalone w czasie całego procesu nauczania. Osoby studiujące doskonaliły warsztat badawczy podczas zespołowych wyjazdów terenowych, jak i indywidualnych praktyk zawodowych w różnego rodzaju placówkach kultury. Mogą również rozwijać swe umiejętności przy realizacji projektów badawczych w ramach wybranych zajęć dydaktycznych, działalności Koła Naukowego Etnologów oraz innych kół studenckich. Osoby studiujące mogą również zwiększać swoje kompetencje językowe uczestnicząc nie tylko w obowiązkowych lektoratach językowych, ale dodatkowo w zajęciach przewidzianych w programie nauczania realizowanych w języku angielskim przez pracowników kierunku i/lub profesorów wizytujących z zagranicy. Absolwent/absolwentka studiów zawodowych kierunku etnologia i antropologia kulturowa powinien być, zgodnie z oczekiwaniami potencjalnych pracodawców, wyposażony/a w odpowiedni zestaw kompetencji, które przygotowują go do aktualnych potrzeb rynku pracy. Zgodnie z zasadą innowacyjności i kreatywności do programu uczenia wprowadzono treści z zakresu szeroko rozumianej wiedzy o kulturze lokalnej/regionalnej i globalnej, marketingu w kulturze, badań jakościowych oraz wiedzy dotyczącej praktycznych możliwości zastosowania etnologii i antropologii kulturowej w realizacji kariery, zarówno w pracy etnologa i antropologa kultury, jak i w innych dziedzinach (np. edukacji, dziennikarstwie, sektorze kreatywnym, biznesie, ośrodkach badania opinii publicznej, służbach mundurowych). Łącząc w programie studiów założenia naukowe zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i stosowanym, przygotowujemy absolwenta na potrzeby społeczno-gospodarcze środowiska, którego jest częścią.
12. Specjalności	nie dotyczy
13. Ogólna charakterystyka specjalności	nie dotyczy
14. Semestr od którego rozpoczyna się	nie dotyczy

	realizacja specjalności	
15.	Procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdej z dyscyplin naukowych lub artystycznych do których odnoszą się efekty uczenia się w łącznej liczbie punktów ECTS (ze wskazaniem dyscypliny wiodącej)	• <i>[dyscyplina wiodąca]</i> nauki o kulturze i religii (dziedzina nauk humanistycznych): 51% • etnologia i antropologia kulturowa (dziedzina nauk humanistycznych): 49%
16.	Liczba punktów ECTS konieczna dla uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi studiów	180
17.	Procentowy udział liczby punktów ECTS uzyskiwanych w ramach wybieranych przez studenta modułów kształcenia w łącznej liczbie punktów ECTS	32%
18.	Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich (lub innych osób prowadzących zajęcia) i studentów	108
19.	Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z dyscyplin w ramach dziedzin nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS – w przypadku kierunków studiów przypisanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	9
20.	Łączna liczba punktów ECTS, większa niż 50% ich ogólnej liczby, którą student musi uzyskać: • na kierunku o profilu ogólnoakademickim w ramach modułów zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dyscyplinach naukowych lub artystycznych związanych z tym kierunkiem studiów;	156

	na kierunku o profilu praktycznym w ramach modułów zajęć kształtujących umiejętności praktyczne	
21.	Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyk zawodowych na kierunku studiów o profilu praktycznym, a w przypadku kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim – jeżeli program studiów na tych studiach przewiduje praktyki	10
22.	Wymiar, zasady i forma odbywania praktyk zawodowych dla kierunku studiów o profilu praktycznym, a w przypadku kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim – jeżeli program studiów na tych studiach przewiduje praktyki	Praktyki zawodowe są integralną częścią programu studiów, realizowanego przez studentów na poszczególnych kierunkach, poziomach, profilach i formach studiów. Praktyki mają pomóc w skonfrontowaniu wiedzy zdobytej w trakcie studiów z wymaganiami rynku pracy, zdobyciu umiejętności przydatnych w zawodzie, poznaniu praktycznych zagadnień związanych z pracą na stanowiskach, do których student jest przygotowywany w trakcie trwania studiów. Praktyki mają oswoić studenta z profesjami właściwymi dla konkretnej branży oraz kulturą pracy. Zasady organizacji praktyk określa zarządzenie Rektora. Szczegółowe zasady odbywania praktyk z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych kierunków określa kierunkowy regulamin praktyk zawodowych, w szczególności: efekty uczenia się założone do osiągnięcia przez studenta podczas realizacji praktyki zawodowej, ramowy program praktyk zawierający opis zagadnień, wymiar praktyki (liczba tygodni godzin); formę praktyki (ciągłą, śródroczną), kryteria wyboru miejsca odbywania praktyki, obowiązki studenta przebywającego na praktyce, obowiązki opiekuna akademickiego praktyki, warunki zaliczenia praktyki zawodowej przez studenta oraz warunki zwolnienia w całości lub części z obowiązku odbycia praktyk. Liczbę ECTS i liczbę godzin określa plan studiów.
23.	Wymogi związane z ukończeniem studiów	Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest osiągnięcie efektów uczenia się przewidzianych w programie studiów, uzyskanie poświadczenia odpowiedniego poziomu biegłości językowej w zakresie języka obcego oraz uzyskanie pozytywnych ocen pracy dyplomowej. Warunkiem ukończenia studiów jest złożenie egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Absolwent otrzymuje dyplom ukończenia studiów wyższych potwierdzający uzyskanie kwalifikacji odpowiedniego stopnia. Szczegółowe zasady procesu dyplomowania oraz wymogi dla pracy dyplomowej określa Regulamin Studiów oraz regulamin dyplomowania.